

ΝΟΥΜΑ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Δ.Π.ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Δ'.

ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 5 του Νοέμβρι 1905

ΓΡΑΦΕΙΑ: Δρόμος Οικονόμου αριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 220

ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΝΟ ΦΥΛΛΟ:

ΛΑΖΑΡΟΣ ΒΕΛΕΛΗΣ. Με το Ζακυνθινό.

KARL BRUGMAN. Γραφή και λαϊκή γλώσσα κτλ. (συνέχεια).

Κ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ. 'Η 'Ελληνοσύνη — (μετάφρ. από τα Σανσκριτικά).

ΦΙΛΕΑΣ ΔΕΜΠΕΚ. 'Ενας 'Ελληνας ποιητής. — 'Ο Κωστής Παλαμάς.

ΙΒΑΝ ΤΟΥΡΓΚΕΝΙΕΦ. 'Αντίο (μετάφραση Σπήλιου Πασαγιάννη).

TIM. ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ. 'Ο Φαρδούλης.

ΓΙΑΝ. ΑΝΤΩΝ ΚΑΚΗΣ. Δημοσκοτοπνίχτες.

ΠΙΕΡ ΛΟΤΙ. Σκύλοι και Γ'ίτες.

Δ. Σ. ΒΟΥΤΕΤΑΚΗΣ. Φρόνιμα λόγια.

Ο. Α. ΡΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ. 'Η λαϊκή χημία.

ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Γ. Σ. Ζουφρές, Σιεφ. Διαμαντένιος.

Δ. Π. Τ. Φαινόμενα και Πράγματα. (Το μυστικό της Δημοκρατίας — Χαρακτηρές πρόδια! — 'Η προβοσκίς του υπομοιράρχου — Τα δώρα του Δημάρχου μας — Χημεία του λαού).

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ — ΦΟΝΟΠΑΖΑΡΟ ΒΔΟΜΑΔΙΑΤΙΚΟ — Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΜΕ ΤΟ ΖΑΚΥΘΙΝΟΝΕ

Τὴν περασμένη ἀνοιξὴ γράφοντας γιὰ τὸ «Νουμά» ἔλεγα πὺς τὸ τραγούδι τοῦ Σολωμοῦ ποὺ ἀπ' τὰ 1859 κ' ἐμπρὸς πῆγε μὲ τὸν τίτλο «ὁ θάνατος τῆς Ὀρφανῆς» περιέχει δύο ὁμορφες εἰκονοῦλες, ἔχι μιὰ, καὶ ὅτι, ἂν ἡ γνώμη μου εἶναι σωστὴ, πρέπει νὰ τοῦ ἀλλάξουμε τὸνομα. Δὲν τὴν εἶπα τότε ἀμέσως, ἐπειδὴ εἶτουν χρεῖα νὰ ἴκωμ πρὶν ὀλίγο ψάξιμο, καὶ τώρα ποὺ αὐτὸ ἔγινε, λὲω νὰ σᾶς τὴν παρουσιάσω.

Αὐτὸ τὸ ποίημα πρωτοβγήκε, φέινεται, στὴν ἐκδόση τοῦ Μαντζαβίνου καὶ τοῦ Δκλαπόρτα στὰ 1857, εὐτὺς μετὰ τὸ θάνατο τοῦ ποιητῆ, καὶ δὲν εἶχε τίτλο, καὶ τοῦλειπαν καὶ οἱ δύο τελευταῖοι στίχοι ὅπου βρίσκουμε στοῦ Παλαμά τὴν ἐγδοση καὶ σ' ὅλες τίς ἄλλες, καὶ ὅπου τίποτες ἄλλο δὲν εἶναι παρὰ ἐπανάληψη τῶ δυῶνε τῆς ἀρχῆς 'Ολίθρια ἐπανάληψη ὅμως, ποὺ χαλναεὶ τὸ τραγούδι ἀπὸ τὰ θέμελα. 'Ἐχει καὶ παραλλαγές αὐτὴ ἡ πρώτη ἐγδοση, ποὺ ὅλες δὲν μπορούμε νὰ τις παραδεχτοῦμε βέβαια, μᾶς δίνει ὅμως τὸν τρόπο περσότερο ἀπὸ καθε ἄλλη νὰ ξανασιᾶξουμε τὸ ποίημα στὴ μορφή ποὺ τοῦδωκε ἐκεῖνος ὅπου τόκαμε, κ' ἔτσι μᾶς βοηθεῖ νὰ τὸ ἐννοήσουμε καθὼς πρέπει καὶ ὅχι μισοδουλειές.

'Αφοῦ ἐσύγκρινα ὅλα τὰ κείμενα ποὺ μπόρεσα

Η ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ

Γ. Σ. ΖΟΥΦΡΕΣ

νῆχω στὸ χέρι, ἐσυμπέρανα ποὺ ἐτοῦτο τὸ τραγούδι ἔτσι ταιριάζει νὰ τὸ διαβάζουμε :

Πές μου θυμάσαι, ἀγάπη μου, ἐκείνην τὴν παιδοῦλα
ἐλοῦχε σὶὰ ξανθὰ μαλλιά νιοθέριστη μυροτοῦλα ;
ὅπουχε σὰν παρθενικὸ τρανιάφυλλο τὸ στύμα ;
κ' εἶχε τὰ μάτια γυλανά σὰν τοῦρνου τὸ χρῶμα ;
ποὺ πρὸς τὸ βράδυ πάντοτε μονάχη περποτοῦσε,
κ' εἶχε κοντὰ της ἐν' ἀρνὶ ποὺ τὴν ἀκολουθοῦσε ;
Ποὺ καθισμένη ἐδρόσκυμε σὸ ἐρημι ἀκρογιάλι,
καὶ λυπηρὰ ἐτραγουδοῦσε τῆς ἀνοιξῆς τὰ κάλλη ;
'Αχ ! τὸ τραγούδι ἀκλούθαγε, κοιτάζοντας τὸ κῆμα
μὲ τόση λύπη ποῦλεγεσ ὁπὼς ἐκεῖ 'χε μνήμα.

Τὴ μαύρη τὴν ἀπάντησα τὸ χάρωμα σὸ δρόμο
ἀλλὰ τὴν κόρη τέσσεροι τὴν ἔφεραν σὶὸν ὄμο.
Χυμένα εἶταν σ' ὄλο της τὸ λείπανο ποὺ εἰώδα
μοσχοῦλες, γιούλια καὶ γατζιές, τρανιάφυλλα καὶ ρόδα.
Σβυμένα εἶταν τὰ μάτια της ποὺ ἐλάμπαν σὰν ἀστέρια
καὶ μὲ κορδέλλες κόκκινες δεμένα εἶχε τὰ χέρια.
'Αχ ! κατεβάζοντάς της οἱ τέσσεροι ἀτ' τὸ βράχο,
κανεὶς [δὲν τὴν ἀκλούθαγε παρὰ τ' ἀρνὶ μονάχο.
'Ασπρα λουλούδια κίτρινα τοῦ κάρανε σιολίδια
λουλούδι ἀσπρα καὶ κίτρινα ποὺ ἴαχε μάσει ἡ ἴδια.
'Ἐτρεχε ἐβέλαζε βραχνά, μπε-μπε μπε-μπε φωνάζει
μπε μπε μπε-μπε πάλε μπε-μπε, καὶ τὴν παιδοῦλα
[κράζει.

Μὲ τὸ κουνδοῦνι σὸ λαμὸ τὰ γυρέμπανα ἐπερπάτει
ντὶν-ντὶν ντὶν-ντὶν μοιρολογεῖ σὸ νεκρικὸ κρεβάτι.

Διαλέοντας τὴ μιὰ ἢ τὴν ἄλλη παραλλαγή εἶχα γιὰ ὁδηγούς τὴ γραμματικὴ, τὸ μέτρο τὸ 'Ελληνικό, τὸ νόημα καὶ τὴν καλαισθησία ποὺ εἶτουν θρονιασμένη βασίλισσα μὲς'στὴν ψυχὴ τοῦ Σολωμοῦ. 'Ἐβᾶσταξα πλήθια φωνήεντα μὲ πολλὰς συνίζησεις, ἐπειδὴ ἄρσαν αὐτοῦ καὶ αἶτσι τὸν ἐσυμβούλευε ἡ τέχνη τῆς ἀληθινῆς ἀρμονίας. 'Ἐτσι καὶ καθένας ἀπὸ μᾶς ποτὲ δὲ θὰ αἰστανθεῖ τὴ μουσικὴ αὐτοῦ τοῦ ποιητῆ ἐξὸν ἐὰν προφέρει ὅλα τοῦ τὰ φωνήεντα, μὲ λίγη προσοχὴ σὴν ἐλαστικότητα ποὺ τοὺς πρέπει. Δοκιμάστε, ἂ θέλετε, μὲ τὸ στίχο

Χαῖρε, ὦ χαῖρε 'Ελευθεριά

τραγουδώντας το τὴ μιὰ μὲ τὸ ὦ, τὴν ἄλλη δίχως, καὶ σγιάστε(*) κατόπι τὴ διαφορὰ.

★

'Εχώρισα τὰ δύο μέρη τοῦ τραγουδιοῦ γιὰ νὰ χτυπήσει ἀμέσως σὸ μάτι ἡ διπλὴ ζωγραφιὰ ποὺ κλεῖ μέσα του. Στὸ πρῶτο μέρος, τὴν ἐρώτηση, δὲν ἐδόθηκε ἴσια με τώρα ἡ προσοχὴ ποὺ ἀξίζει.

Καὶ ὅμως βλέπουμε ἐκεῖ μιὰ παιδοῦλα, μιὰ ὥριμη παιδοῦλα, κοπέλλα τῆς παντρεῖας, βασανισμένη ἀπὸ ἓναν κρυφὸ πόνο γιὰτὶ δὲ μπορεῖ νὰ χαρεῖ τὰ νιάτα της. 'Ἐδοκίμασε τὸν ἔρωτα καὶ τὸν αἰστανθηκε βαθιά, μὰ γλήγορα ἦρθε ἓνα δυστύχημα καὶ τῆς ἄρπασε τὸν ἀγαπητικό. Μᾶς τὸ δείχνει ἡ νιοθέριστη μυρτιά, τὸ συμβολικὸ χόρτο τῆς ἀγάπης ποὺ κάθε μέρκ ἐκοθε γιὰ νὰ στολίσαι τὰ χρυσὰ μαλλιά της ἐκεῖ ποὺ πήγαινε μὲ τὸ ἀρνὶ σὴν ἀκρογιάλια γιὰ νὰ τραγουδήσει τὰ κάλλη τῆς ἀνοιξῆς. Κ' ἓνα τραγούδι τέτοιο ποὺ πάντα ἀναξάνει σὴν φαντασία λιακάδα καὶ χρώματα καὶ μυροστάλαγμα δὲν ἔφερνε καμμιᾶχαρα σὴν καρδιά τῆς παιδοῦλας μας, παρὰ τὴν ἔθερνε σὶ ἀπέραντη λύπη καὶ τὰ μάτια της μόνο πρὸς ἓνα μέρος κοίταζαν πρὸς τὴ θάλασσα, γιὰτὶ δίχως ἄλλο ἐκεῖ εἶχε πνιγεῖ ὁ νιὸς ὅπου πρόσμενε νὰ ἰδεῖ τί θὰ πεῖ ζωὴ ἀπὸ δαύτονε. Αὐτὴ εἶτουν ἡ ἐντύπωση ὁλουνῶνε ποὺ τὴν ἔβλεπαν κἀνοντας τὰ ἴδια καὶ τὰ ἴδια ὅλες τίς ἡμέρες κατὰ τὸ βασίλειμα τοῦ ἡλίου μὲ τὴν ἀμίλητη συντροφιά τοῦ ἀρνιοῦ ποῦχε πάρει μαζί της ἀπάνου σὴν κορφή ἐνὸς βράχου γιὰ νὰ τὴν παρηγορήσει ἂν εἶτουν βολετό.

Δυὸ φίλοι, ἀγαπητικὸς καὶ ἀγαπητικιά, καθὼς φαίνεται, ἔβλεπαν αὐτὴ τὴ σκηνὴ κάθε ποὺ ἐθγαίναν περίπατο σὴν ἐξοχή. 'Ἐπειτα ὁ ἓνας ἔφυγε κ' ἔμεινε κάμποσο καιρὸ σὴν ξενιτειά. Στὸ γυρισμὸ του τὸ πρῶτο ποῦκαμε εἶτουν νὰ πάει νὰ βρεῖ τὸ

(*) Γράφω ἀκόμα μὲ σγ αὐτὸ τὸ ρῆμα, τὸ μονάκριβο ταῖρι τοῦ ἐπιθέτου σγουρός, γιὰτὶ τὰ ζγ ὅπου ἀντάμωσα σ' ἄλλουνῶνε τὰ σαλονια δὲ μού φάνηκε νὰ καλοστέκονταν μαζί.